

druzi dobickov, de si zamore kmet več živine rediti, ktera mu več gnojá da, po kterim si zamore svoje njive boljši gnojiti in več žita in družiga sadeža pridelati. Na dalje so povedali, kakšne lepe senožeti so na Nemškim vidili, ki se dajo trikrat na léto kositi; s kakšnim velikim pridam na Laškim senožeti močijo i. t. d. Kar pa močenje z napeljevanjem vode iz rék, potokov in družih vodotokov na senožeti vtiče, je še poprej postav treba, po kterih se sme voda, ktero tudi mlinarji, žagarije, fužine in mnogoverstne fabrike potrebujejo, na senožeti napeljevati. — Sklenjeno je bilo potem v zboru, de naj se poprej te postavice počakajo, ki so bile že v lanskim kmetijskim zboru na Dunaji posvetovane, — in če bo Štajarska kmetijska družba kakšne umetne močnike iz ptujiga vdinjala, naj potem naša družba se na Štajarsko v ti zadevi oberne.

(Konec sledí.)

Na znanje kmetovavcam zavolj živinske in gnojne soli.

Na prošnjo, ki jo je kmetijska družba na spomén podružnice Planínske zavolj ponižanja solne cene ministerstvu kmetijstva predložila, je dalo ministerstvo te dni naslednji odgovor: „Ministerstvo pripravlja z nar veči pridnostjo ravno zdež živinsko in gnojno sol po niski ceni, in že se je poskerbélo, de se bo teh soli kmalo povsod po znižani ceni toliko dobilo, kolikor bo kdo hodel. Kar pa kuhinsko sol zadene, je ministerstvo kmetijstva prošnjo kmetijske družbe ministerstvu denarstva izročilo, zato ker ta reč v opravilstvo denarniga ministerstva spada.“ — Vošiti je, de bi tudi od tod kmalo kaj taciga veseliga zvedili zastran kuhinske soli.

Pri ti priliki moramo zastran živinske in gnojne soli nektere besedice omeniti.

Kakó dobro de sol živini tekne, kakó de rejo goveje živine, pa tudi ovac in prešičev povzdigne, je živinorednikam takó znano, de nam ni treba besedice ziniti. Sol redí živino in jo varje marsikterih bolezin. Kakor iz 8. lista Koroške kmetijske družbe zvémo, bo živinska sol obstala iz soli in encjana, tiste grenjke korenine, ktera želodcu silno dobro tekne.

Sol za réjo živine je vsim umnim kmetovavcam dobro znana — menj znana pa je našim kmetam sol za polje in senožeti gnojiti, to je, gnojna sol.

Kmetje, ki so v Vertovcovi „kemii“ 5. razdelk zlasti od rejenja rastljin in od gnojja pazljivo brali, že vedó, kakšno neizrečeno rodovitno moč imajo mnogoverstne soli v sebi, ako ž njimi gnojimo. Prišel bo pa kmalo čas, ko bojo to resnico sploh vsi kmetje spoznali, ki hočejo svoje pridelke na višji stopnjo povzdigniti. Čeravno jim je gnojna sol še zdež neznana reč, jo bojo kmalo spoznali če bo le po nizki ceni.

Gnojna sol po poterjenih skušnjah posebno senožetim in deteljšem dobro tekne, ker na senožetih ne pomnoži le rasti trave, temuč tudi mah umori. Tudi sadnim drevésam dobro pomaga; sadje tacih drevés, okoli kterih se je spomlad soli poštopalo, je veliko večí, slajši in boljši dišeče. Od gnojne soli je sploh tole treba vediti: 1) de se shrani na suhim kraji, scer pride ob svojo moč; 2) de se, kolikor je moč, enakomerno po njivi ali senožeti poštopá; 3) de se to zgodej na spomlad, od mesca svečana noter do maliga travna zgodí, dokler je vreme še bolj vlažno (mokrotno); o suši se ne sme gnojna sol štopati, ker scer sol zemljo preveč izsuši. — Moč gnojne soli je silno velika, in ker zdež bo ta sol po ceni, se bo dobro splačala, ž njo gnojiti.

Omika in izobraženje Slovencev.

(Spisal Svečan.)

Pod tem nadpisam beremo v „Slovenski Bčeli“, ktere 1. zvezek je prišel 1. dan t. m. v Celjovcu na svitlo, med drugimi lepimi rečmi, s kterimi se je pridna „Bčela“ že v prvim zvezku bravcam prikupila, naslednje rodoljubno podučenje, iz kteriga večí del povzamemo. Takole se glasi:

Vsaki Slovenec je dolžen in zavezan se omikovati, izobraževati in v vsih znanostih napredovati za to, kér je kristjan, kér je deržavljan, kér je Slavjan.

1. Dolžen in zavezan je vsaki Slovenec se izobraževati zato, ker je kristjan.

Bog je človeka stvaril, po svojej podobi ga je stvaril, ga obdaril s raznimi močnostmi in ga postavil za gospodarja in kralja celega stvarstva. Miljon in miljon stvari vidimo in poznamo, in vse te stvari dosežejo svoj poklic, spolnujejo svojo nalogo. Tam gorej na visokem nebu se neznani svéti sučejo, zvezde prijazno po noči miglajo, in hodijo zvesto svoje od stvarnika ustanovljene pote; blede luna ob stalnih časih milo izza gor priplava, temno noč razsvetljuje in žalostno serce čudno potolaži; rumeno sonce vsako jutro ustane, s svojimi žarki gore in planine posreabri, doline in loge; vesi in mesta oživi, in po dokončanem teku vsak večer k božjej gnadi gre. — Koliko milijonov stvari je tukaj med nami na zemlji! Veselo ptice prepevajo, da se vse po gojzdi in logih razlega; v morju, rekah in potokih ribe plavajo in na suhem se vsih sort živali rodijo, žita in zeliša rastejo, rože cvetijo, drevesa zorijo; — vse te stvari na zemli od orjaškega slona noter do nevidljivega červčka, kteremu je kaplica vode veliko morje, od tanke jele, ki na visokej gori stoji, noter do male travice, — vse stvari dosežejo svoj poklic, spolnujejo svojo nalogo, in nam oznanujejo, da je vesvolen svet poln božje česti.

Človek pa — stvarjen po božjej podobi, — človek, krona vsih stvari — on, gospodar in kralj celega stvarstva bi pa ne spolnoval svoje naloge, on bi ne dosegel svojega poklica! — Sedaj se pa vpraša, kateri poklic je človek od svojega stvarnika prejel? zakaj je Bog človeka stvaril? „Bodite popolni, kakor je vaš Oče nebeški popoln“, to je po besedah Jezusa Kristusa naš poklic, naša naloga. Se kakega koristnega dela učiti, svoj um in svojo pamet brusiti in razjasniti, svoje serce požlahtniti in oplemeniti, svojo prosto voljo k dobremu nagibati, in v dobrem uterditi, in se tako Bogu Vsegamogočnemu, Vsevedejočemu, Najmodrejšemu in Najsvetejšemu približevati, z eno besedo: se omikovati in izobraževati, — to je cilj in konec vsaciga človeka, to je poklic tudi vsacega Slavenca. Vsako drevo pa, ki do brega sada ne obrodi, bo izsekano in v ogenj verženo; vsaki človek, ki svoje talente zakople, ž njimi ne baranta, in dobicka ne stori, bo kakor nezvest hlapec veržen v vunajno temo; — vsaki bo moral odgovor dati od svojega hišovanja. Kako pa hočemo enkrat obstati pred božjim sodnikom, ako smo zlati čas potratili, svete dari in močnosti, s kterimi je nas usmiljeni Bog obdaril, zanemarali in zakopali, ako v znanostih in vednostih nismo napredovali? Vsacega kristjana naj perva in naj večá dolžnost je dalej: „Ljubi Boga čez vse, in bližnjega, kakor sam sebe.“

Kdor pa Boga ljubiti hoče, mora nja prav poznati; čim bolj ko svet, božje stvari, njih lastnosti in moči poznamo, čim bolj ko se omikamo in izobražimo, tim bolj bomo obstati morali, da je Bog naj popolniši, vse ljubezni vredno bitje, katero smo mi čez vse ljubiti dolžni. Čim bolj mi človeško natoro, človeške lastnosti in sposobnosti poznamo, tim bolj bodemo tudi človeka štimali in častili; čim več ko smo se naučili in znamo,

tim več bomo tudi v stanu, nevedne podučevati, žalostne potolažiti, dvomečim dobro svetovati, bornim pomagati, grešnike svariti, s kratkim: z besedo in v djajnu svojiga bližnjiga ljubiti.

Strašna in žalostna tema nevednosti, nevere in pregrehe je pokrivala vesvolen svet, ves človeški rod; — pride Jezus in reče: „Bodi svitloba! Ino svitloba je bila.“ Po celem svetu se je razlila prava luč keršanske vere, in s keršansko vero vred vse znanosti in vednosti: „svitoba je bila!“ Slovenci! Verzimo od sebe dela teme, in oblecimo orožje svitlobe! napredujmo v znanostih, razvijajmo svoje moči, omikajmo se, izobražujmo se! Slovenci! mi smo učenci tistega, ki je prava luč sveta, ki razsveti vsacega človeka, kateri pride na ta svet: sramota bi bila in greh, ko bi mi taval po temi. —

(Konec sledí.)

Iz Kamnika.

Pervi dan t. m. je v Kamniku vse na nogah bilo. Naš novi, častitljivi gospod kantonski sodnik Konšek je po sveti maši, katero so gospod tehant z leviti peli, noviga vstavniga kantonskiga sodništvja urata odperl, in v pričo tukajšnjih častnikov in veliko drugih ljudi v slovenskim jeziku imenitno novo napravo razložil, svoj govor pa s „Živio“ našimu milimu cesarju Francetu Jožefu sklenil.

Hvala verlimu domorodcu, ki nas je pri ti lepi priliki očitno z domačim jezikom razveselil. L. R.—r.

Kakor v Kamniku, se je tudi po vsih drugih krajih, kjer so nove sodništvja, njih pričetek z veliko slovesnostjo praznoval, ker je ta naprava zares imenitna, kakor smo v 22. in 23. listu dokazali. Od več krajev, kakor iz Noviga mesta, iz Šmartna pri Litiji i. t. d. smo brali in slišali, de so novi g. sodniki in državni pravdniki po deželi svoje nastopne govore v domačim slovenskim jeziku imeli in se lepo obnêšli; nadjamo se, de je, razun nemškiga Kočevja, povsod tako bilo, zakaj to terja vstava, kateri se bo móglo v prihodnjim ustnim in očitnim ravnanju popolnoma zadostiti.

Vred.

Tudi v Vipavski dolini imamo že novo srenjo.

Včeraj je bila volitev v tergu Vipavskim. Soseskinega predstojnika ali župana in njegove svetovavce za sosesko Vipavsko, ktera iz treh katastralnih sosesk, namreč, iz Vipave, Verhpolja in Sanobora obstoji, so volili. Volitev se je očitno godila; vsi izvoljeni volivci so bili pričijoči, in ni bilo potreba njih namestnikov k volitvi vabiti.

Gospod Janez Dolenc, kupec in posestnik v tergu, je bil za predstojnika izvoljen. Ako ravno ga postava od te njemu namenjene službe odveže, ker je on že čez 60 lét star, se je vender iskreniga domorodca skazal, in je radovoljno to opravilo prevzel. — Danes je bila v ta namen slovesna maša, pri kateri so bili izvoljeni srenjski možje, veliko ljudstva in vsi tukajšni c. k. vradniki pričijoči. Visokočastni tehant so pri tej priložnosti lepo govorili. Po dokončani službi božji so izvoljeni očitno in slovesno pred oltarjem posamesno prisego storili, ktera jim je bila od tehanta predbrana;*) potem je bila zahvala.

Pri imenovanim slovesnim opravilu se je tudi tukajšna narodska straža vdeležila, ktera je zavoljo svojiga verliga obnašanja očitne pohvale vredna.

*) Prisega za srenjskiga predstojnika se takole glasi: »Jez slovesno persežem per Bogu Vsigavednim, in obljubim per svoji poštenosti in zvestobi, Njih Veličanstvu našimu nar milostljivšimu Vladarju Francu Jožefu Pervimu, po milosti božji Cesarju Avstrije, in za Njimi iz Njih previsociga rodu in kervi izhajnim naslednikom vselej zvest in pokoren biti, od Njih Veličanstva premilostljivo podeljene državne in de-

Dopis iz vira Ljubljane.

2. dan t. m. je bil slovesno stalni ali gruntni kamen nove cerkve na Verhniki posvečen in vložen. Več lét sém se je že od zidanja nove cerkve govorilo, pa k početku se ni prišlo, desiravno se je to delo vsim silno potrebno kazalo, ker dozdanja cerkev je za veliko množico farmanov premajhina, in zraven celo niska. Ko so pa sedanji častiti tehant g. Andrej Pečar prišli, ni bilo dolziga oprezovanja. Na njih prijazno besedo do nekaj boljših mož se je precej pokazalo, de je soseska pripravljena iz svoje moči novo cerkev delati, desiravno ji od drugod ne pride pomoč, kakoršno je poprejšnja državna postava za cerkve pisala; doneski po sto, dve sto, celo tri sto od eniga so bili precej obljubljeni, in do zdaj 7400 goldinarjev vsiga vkupej zapisaniga. Lepo znamenje, kaj je ena soseska v stanu storiti, ako je za kako delo vneta! Nova cerkev bo 22 sežnjev in 1 čevlj dolga, in 10 sežnjev in 4 čevlje široka, s primerno visokostjo; od stare cerkve le zvonik ostane. Stalni kamen so posvetili in vložili visokovr. gospod Janez Novak, korar in vodja Ljubljanske duhovšnice, za to opravilo od milostljiviga škofa pooblasteni. Več duhovšine in lepa množica vérníkov je bila zbrana; in tudi kantonski okrajni poglavar gosp. Glančnigg in sodnik gosp. Strohmajer so sveto opravilo s svojo pričujočnostjo povzdignili. Zadnje besede gospoda posvečevavca so vsih serca ginile. Oni so namreč nar pred farno sosesko pohvalili, de je v takim času, v katerim sploh véra slabí, tako očitno znamenje žive vére pokazala, ko tako veliko in pobožno delo veselo in iz svoje moči začne; potem so ji še krepko prigovorili, početo delo serčno in stanovitno izpeljati.

Podliski.

Franc Ant. žlahtni Steinberg.*)

Ko na verh Križne Gore prideš, se ti nov svet odpre. Vidiš tú bližnji in daljni kraje različniga pomena proti Terstu, Ljubljani, Reki in med družimi bližnjimi tudi globoko pod nogami v lepim kraju in na prijetnim homeu stoječe razvaline gradú 12. stóletja; v podgorji pa drug, akoravno zapuščen vender le še pokrit gradeč „Šteberk“ imenovan, na katerim je njega dni dostikrat, narveč pa takrat, kader je bil véliki ribji lov Bistriških menihov v Cerkniskim

želne vstave zvesto in nepremakljivo se deržati. Perséžem, službo predstojnika naše srenje, za katero sim bil zvoljen, zvesto in pravično po svoji nar boljši vednosti in vesti opravljati, in dolžnosti, ki so mi po začasni srenjski postavi 17. sušca 1849, in pa po poznejših postavah naložene, naj si že službine lastne ali izročene opravila zadevajo, na tanjko in vestno po vsi njih obsegi spolnovati, in z vsimi močmi si prizadevati, de se blagor srenje zvišuje, in de se postavi spoštovanje in pokoršina skazuje. — »Kakor resnično mi Bog pomagaj, in ta sv. evangeli.«

Prisega za srenjskiga svetovavca pa se glasi takó le: »Jez slovesno prisežem pri Bogu Vsigavednim, in obljubim per svoji poštenosti in zvestobi Njih Veličanstvu našimu nar milostljivšimu Vladarju Francu Jožefu Pervimu, po milosti božji Cesarju Avstrije, in za Njimi iz Njih previsociga rodu in kervi izhajnim naslednikom vselej zvest in pokoren biti, od Njih Veličanstva premilostljivo podeljene državne in deželne vstave zvesto in nepremakljivo se deržati. Perséžem, službo srenjskiga svetovavca naše srenje, za katero sim bil zvoljen, zvesto in pravično po svoji nar boljši vednosti in vesti opravljati, in dolžnosti, ki so mi po začasni srenjski postavi 17. sušca 1849, in po poznejših postavah na tanjko in vestno po vsi njih obsegi spolnovati, gospodu srenjskemu predstojniku dolžno spoštovanje skazovati, meni od njega naročene opravila pridno in zvesto oskerbljevati, njega v spolnovanji njegovih dolžnost podpirati, in z vsimi močmi si perzadevati, de se blagor srenje zvišuje, in de se postavi spoštovanje in pokoršina skazuje. — »Kakor resnično mi Bog pomagaj, in ta sveti evangeli.« —

*) Po vošilu 15. lista »Novíc« podamo tú kratek življenjopis gosp. Steinberga. Pisatelj.

kane, in 28. p. m. v imenovani votlini postavljene. Visoke ste po 7 $\frac{1}{2}$ čevljev in težke po 24 do 30 centov. Podobar Matevž Tome iz Šent-Vida nad Ljubljano je nju umno naredil in se tako praviga mojstra v svojim delu očitno pokazal. Kakó lepo stoji podoba sv. Petra. Tù se prav vidi uni učenec, ki je bil zavoljo Gospoda vse zapustil in ga zares ljubil; — in v podobi sv. Pavla se berž spozna goreči apostelj nevernikov z resnobnim obličjem, plešasto glavo, orlovim nosam in bolj majhno postavo, kakor ga Fleury v svojih zgodovinah (tom. 1. livre 2. tract. XXV.) popiše. — Hvala torej mojstru, kateri je pokazal, da tudi slovenski sinovi umetaljske dela dobro storiti znajo, ako se jim le prilika da, in da torej ni ravno treba samo na Laškim podobarskih izdelkov iskati.

Nova kmetijska podružnica na Krajskim.

24. dan p. m. se je ustanovila podružnica Turjaško-Ribniška (Auersperg-Reifnitz). Za predstojnika so zbrani udje izvolili gosp. Jožefa Rudeža v Ribnici, — za odbornike pa g. Matevža Logarja v Ribnici, gosp. Janeza Koslerja mlajšiga v Orteneku, gosp. Janeza Zieglerja fajmoštra v Dolenji Vasi, in gosp. barona Alojzija Lazarini v Cobeljsbergu.

Omika in izobraženje Slovencev.

(Spisal Svečan.)

(Konec.)

2. Vsaki Slovenec je dolžen in zavezan, se omikati in izobraževati za to, ker je državlján.

Človek je tudi dolžen za svojo časno srečo skrbeti; čas pa hiti, svet hitro napreduje; kdor toraj svojo omiko zanemari, tisti zaostaja in pride u škodo in nesrečo. Poglejmo na kmetijstvo, rokodelstvo, trgovstvo, in obertnijstvo! Koliko novih reči, od katerih naši predstariši še senjali niso; koliko čudnih naprav, ktere se marsikomu nemogoče zdejo!

Število ljudi na svetu silno hitro raste, zemlja pa noče bolj velika in široka in bolj rodovitna postati. Ako toraj hoče kmet na malem, tesnem prostoru toliko žeti, kolikor za svoj živež, za davke in druge reči potrebuje, mora on u kmetijstvu napredovati, da zemljo prisili, več in obilnejši sadja roditi. Ravno taka je tudi drugod. Rokodelci, kupčevavci, in obertniki se den na den množijo, tovarne (fabrike) se stavijo, stroji (mašine) se iznajdejo, da se mnogo lepe in čedne robe za dober kup nadela. Če hočejo toraj ljudje kaj dela imeti, se od njega živiti, in svojim drugim potrebam postreči, je očevidno treba, da oni u teh znanostih napredujejo. Kdor noče ubožati, mora knjige in časopise prebirati, da vidi, kako drugi ljudje polje obdeljujejo, živino redijo, in sadje požlahtnujejo, kako si u rokodelstvu, kupčiji, in obertniji naprej pomagajo, in se živijo; to se pravi: Slovenec se mora učiti, omikati. —

Naša nova vlada (ustava ali konstitucija) je vsim Avstrijancam mnogo novih in lepih pravic podelila; ustava je gospoda in kmeta, plemenitneža in prostaka, bogatega posestnika in bornega gostača (oferja) zastran državnih in srenjskih pravic enake storila: vsi državljani so pred postavo enakopravni (gleichberechtigt). Dalej je ustava vsakemu državljánu dala pravico in svobodo; da smemo u svojej srenji (sosesčini), kakor tudi v deželnem in državnem zboru, če je u nja izvoljen, brez straha odkritoserčno svoje misli razodeti, in za to alj uno reč pregovoriti. Prav imenitne pravice naša

začasna srenjska postava srenjam izroči; postavim gospodarstvo s srenjskim premoženjem, popravljanje srenjskih potov, skerb za šolo i. t. d. Tudi bojo srenje pomagale hudodelnike loviti, in jih višjim oblastnijam u pest izročevale, bojo pri popisovanju (konskribirengi), pri novačenju (rekrutirengi), cesarskim gosposkam na strani stale i. t. d. Kaj pa hoče srotle! pri taci rečeh govoriti, ako postav ne pozna, in ne ve, kaj sme biti, kaj ne sme biti, kaj bi bilo koristno, kaj škodljivo?

Po novej vstavi ima vsaki, ki bo za to izvoljen in poklican, pravico se vdeležiti ne samo pri postavodajanju za srenje, temuč tudi pri postavodajanju za celo deželo, ja za celo državo. Na deželnim zboru se bo pogovarjalo in posvetovalo od reči, ki deželo (kronovino) zadenejo, in se bojo za kronovino postave dajale: tako na državnim zboru za celo državo. Da Slovenec ne bo prisilen, poslance za deželni in državni zbor iz ptujega naroda voliti, in ptujce za svoje zastopavce in zagovornike izbirati, da bo tudi on v stanu pametno, modro in resno govoriti in sklepati, o koristnih in potrebnih naredbah svetovati in razsoditi, in kot umen in pravičen poslanec v zborih sedeti in sloveti: — je treba da se vsaki Slovenec na vso moč trudi in prizadeva, se omikati, si potrebnih znanost nabrati, se na višjo stopnjo izobraženosti vzdignuti.

Od Slovencev, in slovenskega naroda se je do marca 1848 malokedaj, ja clo nič kej slišalo, po ustavi so vsi narodi enakopravni. Ustava in ustavna enakopravnost bo pa Slovincem le tedej v prid prišla, kedar bojo Slovenci sami na svojih nogah stali, jo popolnoma v potrebovati in vživati znali. Dokler pa bojo Slovenci za drugimi narodi u omiki in izobraženosti zaostajali, bojo ptuji bolj učeni narodi tudi za nje politiko delali, nad njimi gospodarili, — Slovenci pa bojo kakor doslej hlapci in sužni ostali. —

Vse naše nove še tako potrebne in koristne naprave in postave, cela naša ustava ne bo nič pomagala, ako vsi državljani Avstrijske carevine, ako kmeti in gradjani, vsi nižji prosti ljudje ne bojo u znanostih napredovali: ustavna država potrebuje tudi izobraženih državljánov. „Dajte cesarju, kar je cesarjeviga!“ Vsaki je toraj dolžen, ustavnega cesarja in njegovo ustavno vlado podpirati, kar je pa brez omike in izobraženja nemogoče; le omikan in izobražen človek je u stanu, biti ustaven srenjčan, ustaven deželán, ustaven državlján. Za to je vsaki Slovenec dolžán in zavezan se omikati in izobraževati, ker je državlján. —

3. Vsaki Slovenec je dolžán in zavezan, se omikati, za to, ker je Slavján.

Že u naj starejših časih je bil slavenski narod velik, izobražen in slaven. U dogodivščini slavenskega jezika in slovstva pravi slavni Šafarik: „Vidili smo iz kratkega zgodopisa navad in šeg starih Slavenov, da so od nekadaj (že u nepomnjivih časih), že dolgo prej ko so se keršanske vere poprijeli, mile zveze gradjanstva, vojsko, kmetijstvo, trgovstvo in obertnijstvo poznali, in imeli vasi in mesta, svoje bogove in božje veže, u kterih so se zavolj žertvovanja, zavolj sodb, in zavolj občnega posvetovanja snidovali; da so sicer malikovavci bili, pa nikakor taki okrotniki alj divjaki, kteri bi nič ne bili vedili od jednega naj vikšega Boga, nič od neumerjočnosti duše; da so vsi s pripomočjo svojega vsim kolenom znanega jezika u neraztergljivo versto zedinjenih držav združeni bili. Na tako vižo so morali že tačas Slaveni svoje slovstvo in že zadosti izobražen, očiščen in na stopnjo popolnosti vzdignjen jezik imeti.“ Tako so naši predstariši, slavni Slavjani, še dolgo pred rojstvom našega zveličarja sloveli kot omikani in veliki narod. Od Tater do jadranskega, in od Tiroljskih planin do črnega morja so imeli svoje

stanovitne sedeže, niso le samo od pastirstva, lovitve zverin in ribstva živeli, temuč so poznali umetnosti izobraženih narodov, obertnijo in kupčijo, so obdelovali polje in vinograde, in redili živino, niso tedaj na nizkej stopnji omike in izobraženosti stali. Clo visoko učeni Rimljani so Slavjane zlo štimali, so iz med njih si bili izbirali naj hrabrejše in krepkejše vojsake in bojare, tudi vladike in vojvode, in Slavjane najdemo tudi na cesarskem prestolu u Carigradu. —

Pa Rimljani so Slavjane podjarmili, njim svoj latinski jezik urinili, jih polatinčili. Od tih mal so slavjanske modrice utihnile in drugam pobegnile. Slavjani so zgubili svoj jezik in svoje slovstvo, in so u omiki in u znanostih za drugimi narodi zaostali, in le to je sila čuda božja, da slavenski narod u tih brezštevilnih stiskah in nadlogah, ki so ga sto in sto let žulile in tlačile, ni poginul, konca ni storil. Vsaki dober sin pa blago in premoženje svojih starišev ceni in varje, njih čest in slavo ohraniti in povišati želi; — nam Slovencem bi pa ne imelo mar biti za nekdanjo čest in slavo našiga naroda, mi Slovenci bi mogli biti tak nehvaležnega, črnega serca? Pa le prosvitlen, omikan, in izobražen narod bode srečen in slaven; na omiko in izobraženost se upira vsacega naroda sreča in slava; le tako bojo tudi Slavjani svojo nekdanjo slavno ime zadobili. Za tega voljo je vsaki Slovenec dolžen in zavezan, u znanostih napredovati in se omikati, ker je velike Slavije sin, ker je Slavjan. —

Zlate bukve.

Odprite se, in dajte zapisat z velikimi čerkami iména verlih učencov Kamniških šol, ki napeljujejo mladost k soznanjenju z maternim jezikom, de ga beró in pišejo z veseljem in tako jih na pot napeljujejo, se na duši in telesu omikati; kar je vsakterimu v sedanjih časih neogiblivo potrebno, kdor želi srečno živeti. Lepi sad teh verlih in rodoljubih učencov se razodeva v celim početju Kamenčenov. Ljubezen do dela pokojnosti, šparovnosti in brez stisnenstva, pobožnost brez hinavstva, poštenost, lepa soseskina sprava, odkritoserčnost in zadovoljnost so čednosti, ktere sploh Kamenčanje kinčijo. To je neprecenljivi sad, ki izvira iz semena vsejaniga v mehke serčica Kamniške mladosti po rodoljubih in pobožnih gospodih reda sv. Frančiška brez vse nade ali lakomnosti drugiga plačila, zvunaj veselja bližnje oblagovati.

Kamničanje! častite jih in bodite jim pri vsaki priložnosti hvaležni.

Dr. Orel.

Iz Noviga mesta.

Kakor v drugih krajih naše dežele, so bile tudi v Novim mestu v ponedeljek 1. mal. serp. nove sodne gosposke z očitnim in ustnim ravnanjem vpeljane.

Prav veselo in slovesno je bil zató ta dan obhajan. Častitljiva duhovšina, vojaški in uradni nadstojniki s svojimi podložnimi, meščanska straža prav lepiga junškiga obnašanja, sploh vsi meščanje so se praznovanja tega dneva z pravo prijaznostjo vdeležili. Pri slovesni sv. maši v kapiteljski cerkvi se je bila sošla velika množica ljudi vsaciga stanú, in vidilo se je iz vsih pobožnosti, de je vsak dober dar le od zgoraj pričakovati.

Po končani službi božji so se c. k. uradniki spremljeni od množice podali v poslopje nove deželne sodnije, ker je gosp. predsednik žl. Scheuchenstuel v očitnim velikim zbirališu s krepko, prijetno besedo razložil visoko pomenljivost dneva spolnjenja cesarske obljube, storjene v §. 103 državne vstave; je priporočil uradnikom no-

vih sodništev natanjčno, neoskrunjeno dopolnovanje njih dolžnosti; se zahvalil pričujočim, za toliko prijazni sprejem, in podbudil vse k zaupljivi pripomoči v čast in korist naše avstrijske domovine

Po gosp. predsedniku je nastopil. cesarski pravdnik gosp. Dr. Lušin z nagovorom v našem domačem jeziku, kar se je toliko bolj priléglo, ker je bil ravno teržni dan in zató velik shod od vsih strani novomeške okolice, in ker se je bilo v zadnjih časih tudi neko poželjenje, samoblastno sebi pravico storiti, med ljudstvom pokazalo. Nasloneči se na besede gosp. predsednika je gosp. cesarski pravdnik tudi visoke pomembe dneva opomnil, ter tako naprej govoril: „Vpeljanje pa novih sodnih oblast, gospodje moji! je dolgo zaželeni sad sedanjiga mirniga stanú avstrijskiga cesarstva. Vsim vam je znano kako so se od predlanjskiga léta zbirali strašni viharji in grozovite vremena nad Avstrije obnebu. Zunanji in znotranji nje sovražniki so si bili v roke segli, de hočejo podkopati in razdjati mogočno drevo, ukoreninjeno že od sto in sto lét. — Tode na pomiglej Vsigamogočniga so se razsuli vsi ti černi oblaki; spet je zasijalo solnce veselja; in kakor ogenj zlató žlindre čisti, ravno tako se je vzdignila Avstrija iz nesreče mogočna, očišena, prerojena.“

„Drugači pa tudi ni moglo priti po poti večne previdnosti; saj je nazadnje vender še vselej obveljala dravična reč; in na pravico je pa ravno zidano in vterjeno prekrasno poslopje avstrijskiga cesarstva. Že ranjcimu Cesarju Francu neumerjočiga spomina je bil izvoljivni prigovor leta: *Justitia regnorum fundamentum*, to je: pglavitni steber kraljestev je pravica.“

„In komaj so bili enmalo potihnili predrečeni hudi viharji, so že tudi naš Cesar Franc Jožef spoznali eno nar prvih potrebnosti: vstanoviti in vpeljati nove postave in nove sodne oblasti. — Ampak grozno težko in ostrašljivo je bilo to delo. Tode z veseljem in serčnostjo so se ga poprijeli Njegovi neutrudeni ministri in drugi visoko zasluženi možje; in glejte dopolnjenja je volja Cesarja, doveršene so lepe naprave v sodnih rečeh.“

„Od današnjiga dneva so začete in vpeljane nove sodne oblasti, pri kterih bo zanaprej imel vsaki svojo pravico iskati. Bodi bogatin, bodi revež, bodi visociga, bodi niskiga stanú: vsacimu se bo delila le ena sama, gola, čista pravica. Zatorej pa naj bo vsakteri oestro svarjen, ne sam sebi pravice jemati, naj bo že za kakoli hoče. — Ako kdo eniga družiga kakšniga hudodelstva ali prestopka kriviga misli, naj ga naznani in izroči postavnim gosposkam. Sej gre vsaki sodni oblasti, in tako tudi meni kakor cesarskemu pravdniku in mojim namestnikom posebna dolžnost in pravica, hudodelnike kakor hitro je mogoče dati prijeti, obsoditi in zasluženi kazni ali štrafingi podvreči. — De se tedaj nobedin ne prederzne segati samolastno v opravila cesarskih oblasti, zakaj težko in naglo bo padla roka pravice na vsaciga, kdor jo žali.“

„Vender gospodje moji! danes vpeljane sodne gosposke niso samo za strah hudobnimu; one so tudi močna podpora vsim pravičnim in poštemim ljudem, so zavetje zapušnim vdovam, so pribežališe revnim sirotam, katerim očete namestujejo. Upamo tedaj z božjo pomočjo, de bodo lete nove sodne naprave deželi dober sad prinesle. In zató pa tudi mislim, de se spodobi skazati gorečo hvaležnost našimu skerbniimu in milostljivimu Cesarju Francu Jožefu. S čem pa hočemo skazati leto našo hvaležnost drugači kakor z nepremakljivo, skalnato zvestobo proti Njemu in celi Njegovi veličastni hiši. Sej vsaki med nami nosi v svojim sercu z zlatimi čerkami zapisane une prežlahtne besede, ktere so naš sedanji svitli Cesar pred dvema mescama na krajnski meji izgovorili